Haftalık siyasî magazin

BAŞDAN

ATATÜRK öldü

Yarın, Atatürkün ölümünün onuncu yıl dönümüdür. Bu münasebetle üzüntümüz sonsuzdur. Bizim üzüntümüz Atatürk'ün vücudunun aramızdan ayrılışı kadar, fakat ondan daha çok, her sene Atatürk inkilâbının ölmesidir. Her yıl bir az daha iyi görüyor ve anlıyoruz ki, Atatürk inkilâbına ihanet edilmektedir.

Atatürk'ün ölümündenberi her sahada ters yüzü ettiğimizi bütün millet anlamıştır. Ve asıl için en fecî tarafı şudur ki: Atatürk inkilâbına asıl ihanet edenlerin her biri birer büyük Atatürkçü kesilmişlerdir. Onların çalımlarından geçilmez olmuştur. Allahı kandırmak için her sözüne besmele ile başlayıp her kelime başında yalan yere yemin eden zındıklar gibi, bu sahte Atatürkçüler de, Atatürk kalkanının arkasına gizlenip mel'anetlerini yapmaktadırlar.

. Emperyalizm boyunduruğuna karşı mücadele eden Atatürk'ü, Emperyalizm uşakları kalkan olarak kullanmak istiyorlar.

Laisizmin memleketimizde kök salması için uğraşan Atatürk'ü, mürteciler, yobazlar bir bayrak olarak kullanmak istiyorlar.

Halk menfaatleri için büyük bir halk hereketine önderlik eden halk kahramanı Atatürkü, istismarcı para babaları bir silâh olarak kullanmak istiyorlar.

Atatürk inkilâbından ne kadar geriye doğru gittiğimizi anlamak için, Atatürk zamanında sesi kısılanların bu gün nasıl birer kahraman kesilmiş olduklarını ve bulundukları mevkileri görmek kâfidir.

Maddî bir deil olarak da on senedir, hâlâ ve hâlâ Ataürk'ü muvakkat kabrinde yatırdığımızı hatırlatmak kâfidir. O on senede ki, ne asfaltlar, ne geziler, ne plâjlar, ne saraylar yaptık yalnız Anıt — Kabir'i yapamadık.

O on senede ki, otuz lira maaşı olanlar milyoner oldu, yabancı bankalarda atın yatırıldığı haberleri çıktı.

Oteller ve yeşil sahalar, ve merdivenler ve daha neler yapıdı. Yalnız ve yalnız şu veya bu bahanelerle Anıt — Kabir yapılmadı.

Ve Atatürk inkiâbına asıl sadık kalan, ileri fikirli, hamleci ve inkilâpçı olanlar da mağdur ve mazlum bir halde türlü iftiralara uğradı.

Bütün bunların sebebi şudur: Haksız kazanılmış, halkın sırtından çıkarılmış servetleri haklı göstermek ve halkı buna inandırmak yani halkın uyanmasına mâni olmak için, olup bitenlerin etrafına duvar, çevirmek. İşte bu duvarlar da: Emperyalizmi allayıp pullayıp yutturmak, Allahın lânetlediği hareketleri irtikâp edip sözüm ona dinci olmak ve Atatürkün inkılâbına ihanet ederek Atatürkçü geçinmek... Asıl Atatürkçüler bütün bunların farkındadırlar. Aziz Atatürk! hatıran önünde saygı ile eğiliriz.

Umumî af bir zarurettir

Kanunlar, ihtiyaçların, zarurî neticesidir. Bu ihtiyaç halk kütlesinin içinde duyulur.

Geçen sene Cumhuriyet bayramında, Büyük Millet meclisine umumî af için iki millet vekilimiz tarafından iki ayrı tasarı verilmişti. Üzerinden bir yıl geçtiği halde, bu tasarıların mecliste konuşulduğunu, gazetelerde okumadık.

Bu yıl yine af için Büyük millet meclisine üç kanun tasarısı verildiğini gazeteler yazdı.

Bir yıl içinde beş ayrı millet vekilimiz tarafından verilen bu tasarılar da gösteriyor ki, artık bir af kanunu, halk kütlesi içinden taşan bir zarurettir.

Hapishanelerdeki vatandaşlarımızın yekûnu kesin olarak söylenmemekle beraber, 200 binden çok aşkın olduğu tahmin edilebilir. Hapishanelerimizin, ceza infazındaki ana maksattan çok uzak birer ortaçağ çilehanesi olduğu da malûmdur, ceza evlerimiz birer ıslah yuvası olmaktan çok suç stajı yapılan yerlerdir.

Bineenaleyh, bir af kanununun, bütçemiz, vatandaşların ıslahı, istihsal gücümüz gibi sayılamıyacak kadar çok faydalarını, bir kere daha tekrarlamağı fazla buluyoruz.

Henüz Bakanlar kurulunda görüşülmemiş olan tasarılar son şeklini almamış olmakla beraber ümidimiz, çıkacak olan kanunun, duyulan ihtiyacı tam karşılamasıdır.

Bir kısım siyasî suçların aftan ayrı tutulması, bir kısım ağır suçluların da aftan mahrum edilmesi, on beş senedir af yapılmıyan memleketimizde, bu yolda duyulan ihtiyaçların tam karşılığı olmıyacaktır.

Bütün temennimiz, af kanununun, bütün mahkûm ve tutuk vatandaşlarımızı ve onların kederli aileleri yâni milleti sevindirmesidir.

Adanalı Ziya

Adanalı Ziya, istibdat devrinde zulüm ve istibdada en erkekçe ve şuurlu olarak haykıran kudretli ve cidden hürriyet âşıkı bir şairimizdir. Ne yazık ki, şimdiye kadar değerince ne duyulmuştur, ne de bütün eserleri toplanıp tam ve mükemmel bir tahlil ve tenkitle neşredilmiştir. Yapılan bir iki kalem tecrübesi pek noksandır. Biz, okuyucularımıza Adanalı Ziyanın devrini tenkit eden mertçe yazılmış bir gazelini sunuyoruz:

Fehmeylemek ne mümkin ahkâm-ı kâinatı?
Ahkâmı kâinâtın hayrân eder dühâtı.
Hall-i ukuud eden var zu'munca şöyle böyle,
Kim dinler öyle ammâ türrehâtı?
Bir âcizi görürsün bin muktedir zebûnu,
Vâbeste-i rızâsı mecmûunun hayâtı.
Bir ahmağı bulursun bezme tasaddur etmiş,
Güyâ ki peyk-i devlet ednâ bir iltifâtı.
Fırsat gelir ki bir leng sâhib-hûruç olur da.
Lerzan eder sitemle sükkân-ı şeş cihâti.
Dağ-ı elîm dildir âh ey Ziyâ bu hikmet:
Bilmem ki halleder mi hükm-i zamân-ı âtî?

GEVEZE GAZETESİ SAHİBİ MEVKUF

Geveze gazetesinde çıkan «Derdini Sarı öküze anlat» başlıklı bir manzumeden dolayı, gazetenin sahibi Remzi Gürcan 12 Ekim arife günü tevkif edilmiştir. Muhakemenin ne zaman başlayacağı henüz belli değildir.

Tramvay işçilerinin zam isteği

Tranvay işçileri uzun zaman evvel gündeliklerinin arttırılması için müracatta bulunmuştu. Bu müracaat İstanbul vilâyetinde hakem komisyonunda incelenmişti. Hakem komisyonun verdiği karar tranvay işçilerile, tranvay idaresini uzlaştırmak istiyen ara bulucu bir karar vermiştir. Bu karardaki zam mikdarı tramvay işçilerini tatmin etmediği için itiraz etmişlerdir.

Amansız bir patron rolü oynıyan tramvay idaresi de, işçileri tatmin etmiyen bu zammı bile fazla görerek o da karara itiraz etmiştir.

Bu sebeple İstanbul hakem komisyonunun verdiği karar, Başbakanlığa bağlı yüksek hakem heyetine gönderilmiştir. Alınan haberlere göre, yüksek hakem hayeti'nin bu kararı tasdik edeceği sanılmaktadır.

İstanbul halkına daimî bir işkence çektiren tramvay idaresinden, İstanbullular memnun değildir. Çalıştırdığı işçiler idareden memnun değildir. Daima açık verdiğini söyliyen idare bile bizzat kendi kendisinden memnun değildir. Buna tramvay idaresi değil, tramvay idaresizliği dense daha doğru olur.

30 sene evvel böyle diyorlardı

Celâl Nuri Beyin «Tarih-i Tedenniyat-ı Osmaniye» adlı eserinden:

Osmanlı hükûmeti bir askerî hükûmet olmak üzere teşekkül etmiş, o suretle de devam etmiştir. Halbuki hükûmet yalnız askerlikten ibaret olmayıp idare de demek olduğundan iç meseleler, malî ve iktisadî dâvalar ele alınmayıp yalnız orduya dayanıldı. Bu gib cemiyeter izmihlâle uğrarlar. Malî istinat gana im ve yağma olunca bunun ilerisi gelmez. Milletleri istihsalâtta bulunmak için serbest bırakmak iktiza edeler. Hükûmet hiç bir zaman örfî idare, kumandan, memur, maaş, vergi ve ganimet menzilesine indirilmemelidir.

★ Bir kere içtimaî inkılâp olmadan, bu içtimaî inkılâbı hazırlamak için iktisadî ve terbiyevî ilerlemeler meydana gelmeden siyasî inkılâp yapmak seraba aldanmaktır.

Bursanâme : 5

Bursanın Kutusu

Sevgili kardeşim, insanın benim gibi işi gücü olmazsa, işte böyle tefrika halinde. arkası gelecek haftaya mektuplar yazar. Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü. Ne çare ki, Bursanın kutusu açıldı bir kere. Bir takım insanlar var ki, kafalarına oturdukları koltuğu geçirmedikçe içim rahat etmeyecek; öbür dünyaya da gözüm açık gideceğim.

Geçen mektubumda Bursanın ayıp yerinde kalmıştık değil mi? Kaldğımız yerden başlayalım. Bilmediğin bir şehre gittin mi, en kolay bulacağın yer, genel evlerdir. Otomobile bin, arabaya bin, «çek kârhaneye!» diye emri verdin mi, merak etme, arabacıdan evvel atlar anlar. Hani bindiğin otomobil şoförsüz bile olsa, tekerlekler harekete gelir, kendini doğruca aradığın yerde bulursun.

Bursanın genel evleri, İstanbulunkilerden bile mazbut. Şöyle yüz, yüz elli metre kutrunda bir daire çiz. Bu dairenin etrafına üç dört metre yüksekliğinde duvar çek. Yalnız bir tarafını açık bırak ki kapı olsun. Kârhaneye damdan girilmez ya... Şimdi bu dairenin etrafına on beş ev sırala. Kapıya da bir bekçi ile bir polis koy. Ne olur, ne olmaz, eloğu buraya keyfini yapmağa ayık kafa ile gelecek değil ya. İşte Bursanın genel ev mahallesi oldu.

Bak sağdaki evin kapı önüne bir kız çıkmış. Fistanını yukarı kaldırmış, reklâmını yapıyor: «Her yerde var amma, böylesi yok.»

(Devamı 4 ncü de)

BİR YANLIŞLIK

10 cu sayımızda «Başımızdakiler nasıl zengil oldu?» başlıklı bir yazıda Kılıç Aliden bahsetmiştik .

Kılıç Ali'nin oğlu, gazeteci arkadaşlarımızdan Altemur Kılıç'ın verdiği malûmata göre mezkûr hâdisenin faili Kılıç Ali olmadığını bildirmiştir. Özür dileriz.

Esat Adil ve Aziz Nesim'in mahkemeleri

Esat Âdil ve Aziz Nesin'in evvelki sayılarımızda bildirdiğimiz mahkemelerine bilir kişi olarak tayin edilen İstanbul üniversitesi Hukuk Fakültesi dekanı profesör Hüseyin Nail Kubalı 5 Kasımda gelerek, dâvâ konusu olan yazıyı ve Türkiye Sosyalist partisinin proğramını almıştır. Bilir kişi raporunu verecek ve 11 Kasım Perşembe günü saat 16,30 da Asliye ikinci ceza mahkemesinde dâvaya devam olunacaktır.

Bir işçinin hazin romanı

Burada başından geçen hazin maceraasını okuyacağınız Ali Konuk

Büyük bir bankaya giriniz. Orada veznedarın parmakları arasından her gün on binlerce liranın geçtiğini göreceksiniz. Fakat bu paranın hiç biri vez nedarın değildir. Bir ayda elin den milyona yakın para geçen veznedar, kendisini, belki de kıt kanaat geçindiren maaşını alır. Bu da gayet tabiidir. Elin den bu paralar geçiyor diye, veznedarın bu paralar üstün de hiç bir hakkı olamaz. Çün kü bu paraların üremesinde ve kazanılmasında, vezneda rın hiç bir emeği geçmemiş tir.

İşçiler bir veznedara benzer yalnız aralarında şu mühim fark vardır. Veznedarın elinin arasından geçen paralarda emeği, yani hakkı yoktur. Hal buki yapılan mamuller doğru dan doğruya emeğin mahsu lüdür. Emek olmasa, ne ser maye, ne ham madde, ne âlet ler emtea istihsalinde başlı başına bir âmil değildir.

İşçi elinin emeği olan oto mobili başkaları için yapar. Toprak işçisi tavuğunu başka ları için besler. Veznedar gibi, avuçlarının arasından hem de kendi hakkı olan para kayıp gider, başkalarının kasasını doldurur. Bu günkü şartlar altında işçi buna da razıdır. Kendisi ni patronun istismarına arzet miştir. O en az ayakta dura cak kadar yiyecek, başını so kacak bir yer ve hiç olmazsa çalışamıyacağı günler için ha yatının sigorta edilmesini is ter. Fakat gözleri doymıyan ve işçinin sırtından milyonlar yapmaya alışanlar, işçilerin bu en mütevazi haklarını bile gasbetmek için türlü yollar bulmuşlardır.

Memleketimizde binlerce iş çi gösterilebilir ki, bunların meselâ kolları fabrika kayı şında kopmuş elleri dişli ara sında kalmış, gözleri bir kaza ya kurban gitmiş ve bir insan posası halinde, hiç bir hak da verilmeden bir safra gibi fab rika kapısından atılmıştır. Bu binlercesinden bir misalini ve riyoruz. Burada zavallı bir Türk işçisinin romanını oku yacaksınız.

Şu karşınızda yaşayan bir ölü halinde duran genç Ali Konuk'tur vücudünün muhte lif beş yerinde mermi parça ları vardır. Yapılan bir ame liyatta ayağının biri kısa kal dığı için işte böyle aksıyarak yürür.

Ali Konuk 1932 senesinde, Enver Paşa'nın kardeşi eski adı ile Tevhit paşa, yeni adı ile Nuri Killigil fabrikasında çalışmağa başladı. Onun haya tını mahveden feci hâdise 1942 de olduğuna göre, demek ki ayni fabrikada 10 sene işçilik etmiştir. Şimdi başına gelen bu kazadan sonra hiç bir yer de, hiç bir iş yapamıyacak ve malûl bir halde, hiç bir hak da almadan kapı dışarı edilmiştir

Gelecek sayımızda han gi oyalama yollarile Ali Ko nuk'un alatıldığını, ve kanu nen dahi hakkını arayamaz bir hale getirildiğini mufassa lan anlatmağa çalışacağız.

Ali Konuk'un hayatı Türk işçileri için ibretle okunacak hüzünlü ve okmuş bir roman dır.

Bir okuyucu mektupu

Mecdi Baykal isimli bir okuyucumuz yazıyor:

Emeğin ne demek olduğu herkesçe malûmdur. Bilhassa bileğinin, vücudunun enerjisinden istifade ederek çalışan lar bunun mahiyetini daha iyi takdir ederler. Takdir hamam kubbelerinde çın çın öten boş seda gibi bir taraflı olursa, emek sadece boş gayretten ibaret kalır. Emeğin bu kötü duruma düşmemesi için teşekküller vardır. Hak her yerde nasıl aranıyorsa emekte de aranmış hakikî emekçilerin teşekkülleri meydana çıkmıştır. Bunlara «Sendika» adı verilir.

Bütün dünya emekçileri en hür teşekküller sayesinde ken dileri için daha iyi hayat şart ları hazırlamaktadırlar. Emek vazifeden daha mukaddestir. Çünkü vazifenin başarılmasında emeğe ihtiyaç vardır.

Ne yazık ki memleketimiz nüfusunun yüzde 80 ini geçen emekçi zümresi XX asrın kendilerine bahşetmiş olduğu o nimeti bol yollardan istifadeden mahrum bulunuyorlar. Bunun günahı ve vicdani mes uliyeti aydınların, idarecilerin dir. 2—3 gün evvel kutladığımız 25 inci yıldönümü ile Cumhuriyet tam olarak bu problemi ele almamıştır. Sadece şatafatlı, yaldızlı sözler le kuru vaatlerde bulunmuştur. Kurulan Çalışma Bakanlığı memleket şubeleri, maalesef kendi teşekkül kadrolarına iş bulmuş bulunmaktadır. Diğer hususî iş yerlerin de de patronun aman dinlemi yen pençesi altında yok paha sına çalışmakta, hattâ fazla mesai yaptırılmakta olmasına rağmen buna ses çıkarılmamaktadır.

Kurulan millî sendikalar da kukla oyuncaklar gibi rahat insanlara tâbi hareket etmektedirler. Gürültü patırtı ile hemen toplantılar dağıtılmakta bir karara varılamamaktadır.

Ey memleketimin emekçileri... Uyanmalısın. Senin iradeni morfinleyenlere karşı yekpare bir vücut olmalısın. Kaybolan hak öteki dünya gi bi aslı olmayan yerde ödenemez. Bu dünyada onu kurtar mak azminde olmalıyız.

İstismar yanan ocaklarımızı söndürüyor. Senin hakkın olan her şey, sana ait fikirlerle temin edilecektir.

Kelimeler, sözler yerine iş iste. İstemek hakkındır. Yaşamak hakkın olduğu gibi.

LİBERALİZM NEDİR ?

(Geçen sayıdan devam)

Liberalizm veya Liberal kapitalizmin gelişmesi: Derebeylik zulümlerinden ve toprağa bağlı kalmak mecburiyetinden kurtulmuş olan serfleri, loncaların sıkı kayıtlarından âzad olan işçileri ve çırakları şehirlerde yeni bir esaret bekliyordu: Omrünün sonuna kadar gündelikçi olarak kalmak esareti. Burjuvazi istediğine kavuşmuştu. İmalâthanelerini kurmuş harıl harıl işletiyordu. Denizaşırı memleketlerden gelen ucuz toprak mahsulle rinin rekabetine dayanamıyan ve zaten ihtilâller neticesinde fakir düşmüş olan köylüler, şehirlerdeki lonca teşkilâtlarının himayesinden uzak kalan çıraklar ve fabrikaların ucuz malları na rekabet edemiyerek küçük imalât hanelerini ve tezgâhlarını bırakıp zenaatkârlar akın akın patronun kapısına gelip iş dileniyorlardı.

Bu kadar iş isteği karşısında, kapitalist işçiye istediği parayı veriyor, işçi de açlıktan ölmektense bu yevmiyeyi alarak, hiç bir sıhhî tesisatı olmıyan karanlık, izbe, tozlu imalâthanelerde, günde 16 hattâ 18 saat çalışmak zorunda kalıyordu. Yedi, sekiz vuşmuş, liberalizm devri başlamıştı. du. Kapitalist istediği hürriyete kavuşmuş, liberalizm delvri başlamıştı. Kapitalist elindeki bu ucuz ve bol işçi ile Hindin, Çinin, Yakın Şarkın, Afrikanın ve Amerikanın milyonlarca alıcısına mal yetiştiriyor, bu memleketlerden elde ettiği ucuz ham maddeleri işleyerek muazzam kârlar temin ediyordu.

Bütün on dokuzuncu asır zarfında Avrupa fabrikaları, gece gündüz işleyerek ucuz ucuz çalıştırdıkları milyonlarca işçiden elde ettikleri kıymet fazlaları ile geliştiler, büyüdüler. Bu bir servet kapışma devri idi. Para kazanmak için herşey mübahtı: Dolandırmak, başkasını iflâsa sürüklemek, müstemlekeleri yağma etmek, zayıf ve hakkını koruyamıyanların hakları nı yemek, ezmek v.s.. Hulâsa gemisini kurtaran kaptandı.

Fakat bütün bu istihsal faaliyetine rağmen hemen hemen on senede bir doğan ekonomik buhranların önüne geçilemiyordu.

Kapitalist ekonominin tezatlarından doğan bu buhranlar emekçi sınıfını yeniden sefalete sürüklüyor, küçük sermayeli olanları ortadan kaldırıyor ve bu suretle kapitalin mahhdut eller de toplanmasına sebep oluyordu.

Bu buhranları doğuran kapitalist başlıca ikidir:

a — Kapitalizm istihsali şahsî ol maktan çıkarmış, sosyal hale getirmişti. Halbuki mülkiyet şahsî olarak kalmış, sosyalleşmemişti.

Orta zamanda bir zenaatkârın kendi aletleri ile ve kendi ailesile beraber alışarak çıkardığı mal tabiatile kendisine aitti. Çünkü o mal kendisi nin ve ailesinin şahsî çalışmaları mah sulü idi. Dolayısile mülkiyet te şahsî idi.

Halbuki kapitalist istihsalde mal bir çok işçilerin çalışmaları mahsulü idi. İstihsal sosyalleşmişti. Dolayısile çıkan malın da emekçiye ait olması icabettiği halde, bu sosyal çalışmanın mahsulü şahsa, kapitaliste aitti.

b — Fabrika dahilinde plânlı bir istihsal olduğu halde cemiyette bir istihsal anarşisi, bir keşmekeş mevcut tur. Halbuki bu geniş istihsalin buhran doğurmaması için plânlı cemiyet te plânlı bir istihsale lüzum vardır.

Kapitalist cemiyetin bu iki ana tezadından bir çok neticeler ve buhranlar doğar. Bir misal olmak üzere tek nik bir terakkinin kapitalist cemiyete tesirini ve bu cemiyette doğurduğu neticeleri tetkik edelim:

Kapitalist daha fazla kâr etmek için istihsalini arttıracak ve iş gücünü daha fazla sömürecek yeni yeni makineler kullanmak ister. Halbuki her yeni icat edilen bir makine işçilerin bir çoğunun kapı dışarı edilerek işsiz kalmaları ile ve işsiz ordusunun art masile neticelenir.

İşsiz ordusu da çoğaldıkça iş talebi artacağından gündelikler yeniden dü şer. Bu suretle cemiyetin terakkisine ve istihsalin artmasına yardım eden teknik bir terakki, kapitalist cemiye tin tezatlarından dolayı işçi sınıfına felâket getirir.

Fakat, yine ayni tezatlar dolayısile bu felâket emekçi sınıfına inhisar et mez. Bütün bir cemiyete yayılır ve buhranları doğuran sebeplerden biri ni teşkil eder. Yine teknik terakki mi salini takip edelim:

Emekçi sınıfı kapitalistin kâr men baı olduğu gibi, ayni zamanda en bü yük müşterisidir. Emekçilerin elinde para olmazsa, geçim seviyeleri çok aşağı olursa kapitalist en büyük müş terisinden birini kaybetmiş olur. Malı elinde kalır. Halbuki yukarıda ver diğimiz bir teknik terakki misali ne ticesinde bile emekçilerin gündelikle rinin düştüğünü gördük. Kapitalist fazla kâr etmek için emekçiye daima az gündelik vermek temayülünde ol duğuna göre bir taraftan da kendi ku yusunu kazmış, emekçilerin geçim seviyesini düşürmekle müşterilerin den büyük bir kısmını kaybetmiş olu yor. Fakat kapitalist cemiyetin yuka rıda adı geçen tezatları yüzünden ka pitalist bu felâketin önüne geçemez. Bir an gelir ki, kapitaliste ait olan mallar, gerek anavatanda ve gerek müstemlekelerde halkın azaltılan ge çim seviyesi yüzünden elinde kalır. Bu suretle fazla istihsal buhranı do ğar. Alıcı bulamıyan malların fiatları birdenbire düşer. Bu yüzden fabrika lar kapanır. Milyonlarca emekçi açık ta kalır. Buhrana dayanamıyan kü çük sermayeler büyükleri tarafından kapışılır. Halkın artan sefaleti kapitalist mallarının yeniden satılmaması neticesini doğurur ve fiatlar bu suret le başaşağı düşmeğe başlar. Bu iktisadi buhran cemiyete sefalet, ihtilâl, hattâ harp gibi facialarla neticelendik ten ve milyonlarca kurban verdikten sonra nihayet bulur.

Kapitalistlerin elindeki mallar satılmış, mal isteği artmıştır. Bu yeniden bir buhran doğuracak olan yeni bir iktisadî faaliyet başlamış olur.

Kapitalizmin ana tezatlarından doğan bu buhranlar bütün liberal kapitalizm devrinde on senede bir tekrar edip durur.

Her buhran diğerinden daha şiddetli ve daha feci oluyordu. Kapitalizmin cemiyeti gittide felâkete sürüklediği ve artık cemiyet için zararlı bir sistem olduğu anlaşılmağa başla mıştı. İlk zamanlarda fabrikasının başından ayrılmayarak hiç olmazsa bu suretle bilfiil çalışan kapitalist gitgide zenginleştikçe istihsalden tamamile ayrılmış, parasının getirdiği faizle ge çiniyordu. Bütün bir cemiyet âdeta onun için çalışmakta idi. Liberal kapitalist cemiyetin gelişmesi neticesin de kapitalist zararlı ve tufeylî bir sınıf haline gelmişti.

İşte Liberal kapitalizmin, on dokuzuncu asır zarfındaki gelişmesi neticesinde vardığı bu devreye Emperyalizm devri denir.

Uzun etek kısa etek

Kadıköylü Leyla'nın Aksaraylı Fatma kızın eteğinin ucu Amerikalı milyonerin parmakları arasındadır

Bir zamanlar dünyanın moda merkezi Paristi. Sonra bu iş Londraya havale edildi. Bilhassa erkek modasının merkezi Londra oldu. Dünyanın bütün rahat sınıfına mensup insanlar, hiç olmazsa elbiseleri ve süslerile, sırtlarından geçindikleri halktan üstün gözükmek için, tayyarelerle Londradan, Paristen elbise madelleri getirtirler, yahut ölçülerini telgrafla vererek, Paris ve Londra terzilerine elbiselerini diktirirlerdi. Her şeyde olduğu gibi, son senelerde dünya moda merkezinin Nevyorka taşındığını görüyoruz.

İngiltere, şu üzerinde hiç bir zaman güneş batmayan muhteşem imparatorluk, müstemlekelerini elde edip te müstemleke halklarının derilerini soymağa başlamadan çok evvel, dünyanın moda merkezi muhteşem Osmanlı imparatorluğunun paytahtı İstanbuldu. Baha biçilmez şark kumaşları, şarka ait süsler, Avrupalı zenginler için çok ekzantrik bulunmaz birer Hint kumaşı idi.

Görülüyor ki, dünya moda merkezi, dünyaya iktisaden hâkim olan devletin merkezine taşınmaktadır. Bugünkü iktisadî nizam, yani kapitalizme meme veren liberalizm devam ettikçe, bu da böylece devam edip gidecektir.

Bu moda merkezleri, zaman zaman yeni modalar çıkarırlar. Meselâ son yirmi sene içinde elbise modellerinin yalnız etek kısımlarını bir gözden geçirelim. Evvelâ kadın etekleri, oyluk kemiklerinden bir karış yukarıya kadar açılmıştı. Sonra dizkapaklarına kadar indi. Tekrar yukarılara çıktı ve bugün hep gördüğümüz şekilde, kadınlar paçalı tavuklar gibi, süpür süpür uzun eteklerle gezmeğe başladılar. Acaba bunun sebepleri nedir . Londrada, Pariste, yahut Nevyorkta oturan moda kralları, keyiflerine göre mi hareket edip, bütün dünya insanlarını emirlerini dinleyecek birer köle haline getiriyorlar. Acaba bu moda dediğimiz belâya sade estetik kanunlar mı hâkimdir?

Filhakika modayı doğuran sebepler arasında şüphesiz estetik te bir sebeptir. Fakat başlı başına ve en mühim sebep değildir. Bütün sosyal meselelerde olduğu gibi, moda meselesinde de asıl rol oynayan unsur, iktisadidir. Bu iddiamızı isbat için, uzun etek, kısa etek, bol elbise, dar elbise, dar paça, bol paçaların moda olduğu zamanları ve o zamanların iktisadî şartlarını şöyle bir gözden geçirelim:

Birinci Dünya Harbi sırasında milyonlarca insan, savaş meydanına gönderilmişti.

Bunlar istihsal sahasından ayrılmış, üstelik istihlâke geçmiş unsurlardı. Bu milyonlarca insanı giydirmek için de milyonlarca metre kumaş dokumak lâzım geliyordu. Bütün kumaş fabrikaları, cephedeki ordulara kumaş yetiştirmek mecburiyetinde idi. Devletlerin bütün bütçeleri. millî müdafaaya ayrılmış, millî müdafaa bütçesi de, harp levazımı, harp silâh ve vasıtaları ve kumaş fabrikatörlerinin cebine akıyordu. Bu hengâmede, fabrikatörler, elbette harp dışındaki insanlar için fazla kumaş çıkaramazlardı. Dünya kumaş ihtiyacını azaltmak için, moda kralları, elbiseleri daraltmağa, paçaları büzmeğe, etekleri kısaltmağa mecbur olmuşlardı. Birinci Dünya Harbi sonunda dünyanın malûm iktisadî buhranı yüzünden, kumaş istihsali büsbütün azalmış ve etekler de kadınların baldırlarına kadar kısalmıştı. İki Dünya Harbi arasında istihsalin alabildiğine arttığı, bu sefer mal fazlalığı yüzünden buhranların doğduğu, fabrikatörlerin alıcı bulamadığı devirlerde ise, istihlâki arttırmak lâzımdı. Yani fabrikatörlerin, patronların fazla mal satarak halkı daha fazla kazıklaması, ceplerini doldurması lâzımdı. Yine moda kralları harekete geçti. Bu sefer etekler uzadı, elbiseler bollandı.

Ne zaman o müthiş İkinci Dünya felâketi başgösterdi. Ayni sebepler neticesinde, ayni neticeleri gördük: Meselâ kadınların mantoları iki veya üç ayrı renk ve cins kumaştan yapılması moda oldu. Yine etekler kısaldı.

İkinci Cihan Harbi sonunda, fabrikatörlerin elinde fazla kalan mallara müşteri bulmak için, moda kralları harekete geçti ve dünyanın moda merkezi, dünyaya iktisaden hâkim olan Nevyorka taşındı. Ve etekler de bugünkü gibi sokakları süpürürcesine uzazadı. Mantolar bollaştı. Bu bol kumaşlara uymak için o zaman rahat ve keyfine göre hareket eden sınıfın estetik kanunları harekete geçti ve ona göre ve ona uygun saç modası, kundura modası, şapka modası meydana geldi.

Çorapsız gezmenin moda olması, çoraplı gezmek, Naylon ve saire hep bu iktisadî sebeple rahat rahat izah edilebilir.

Görülüyor ki, moda kralları da, bütün diğer krallar ve diktatörler gibi, hakikatte müstakil, hâkim birer insan değildirler. Onlar hakikatte paralı sınıfın, patronların, zenginlerin otomatikman ve haberleri bile olmadan uşakları ve hizmetkârlarıdır.

Bu meseleyi böyle izah edemeyenler, kadın etekleri kısalınca, beyhude yere,

— Namus elden gitti, din elden gitti, kâfir olduk- gibi aptalca döğünürler ve ahlâkın namusun iadesi için ahlâk ve din vâızlarında bulunurlar.

Sonra etelkler uzayınca. karılarına, kızlarına kumaş parası yetiştirmek için çırpınır dururlar. Eskiden meselâ bir kadın elbisesi 2,5 metreden çıkarken şimdi dört beş metreden çıkıyor. Her kadının her elbisesi için artan bu iki metrenin, bir kumaş fabrikasında kaç metre olduğunu bir an düşünürsek, sırtımızdan neler kazanıldığını anlar ve gözlerimiz faltaşı gibi açılır.

Eğer namusun, ahlâkın elden gitmemesini hakikaten istiyorsak, bu işin kuru vâızlarla, nutuklarla olmıyacağını anlamalıyız. Ve asıl sebep olan iktisadî ahenksizliği bilip, onu ortadan kaldırmalıyız.

Şunu iyice bilmeliyiz ki Aksaraylı Fatma kızın, Eyüplü Ayşe Hanımın, Kadıköylü Bayan Leylânın eteğinin ucu bugün Amerikalı milyonerin parmakları arasındadır. Biz istesek te istemek te, o milyoner istediği zaman bu etekleri tâ yukarılara kadar açıp. bizi dünyaya rezil edebilir.

Demokrasi kahramanı Jores

Fransanın Kastr kasabasında bir küçük borjuva ailesi arasında 1842 de doğan Jores Fransız sosyalizminin şeflerinden biridir. Tuluz da felsefe profesörlüğü yapan Jores evvelâ idealist (fikirci) idi. Daha sonraları idealizm ile sosyalizmin arasını bulmağa çalıştı. Lâtince olarak «Sosyalizmin kökleri» ni araştıran bir tez hazırladı. İlk defa 26 yaşında mebus seçilen Jores, parlâmentoda solların tarafını tuttu. İkinci seçimde kazanamayınca Tuluz üniversitesindeki kürsüsünün başına geçti.

1885 de radikal mebus ve 1892 de müstakil sosyalist mebus seçilen Jores 1902 den itibaren Fransız meclisinde sosyalist grupun lideri oldu. Fransanın en büyük hatiplerindendi. Sosyalistliğini ısrarla ve iftiharla ilân ettiği nutuklarile büyük bir şöhret kazandı. Bütün haklı dâvaların avukatı olan Jores, Emil Zola ile birlikte masum Dreyfüs meselesinde gayet faal rol oynadı.

Jores parçalanmakta olan sosyalist partisinin birliğini sağlayarak Fransız sosyalizminin şefi oldu. Barış uğrunda elinden gelen her şeyi yaptı ve bu uğurda hayatını da verdi.

1904 te gündelik Humanite (İnsanlık) gazetesini kurdu. Harbi önlemek için Fransız — Alman yanaşmasının taraftarı idi. Bu yüzden mürtecilerin kinini üzerine çeken Jores, 1 ağustos 1914 te yani Birinci Cihan Harbinin arifesinde, harp kundakçılarının parmağı ile Wiliam adında bir nasyonalist tarafından öldürüldü.

Cesedi harpten sonra Panteon millî mâbedine nakloundu.

Jores demokrasiye derin bir surette bağlı idi. Sosyalist bir görüşle cihanın demokrasiye doğru yol aldığını görüyordu.

Jores vatan sevgisinden ilham alan bir beynelmilelci (enternasyonalist) idi. Nutuklarından birinde «vatanını sevmeden, nasıl bir beynelmilelci olunabileceğine akıl erdiremediğini» söylüyordu.

"Basın Yayın işçileri„ sendikasının çayı

Dün «Basın yayın işçileri» sendikasının çayı Marmara lokalinde verilmiştir. Çay davetlilerin neşeli havası içinde sona ermiştir. Bu çaya bilhassa gençlik itibar etmiş, salonda mühim ekseriyeti teşkil etmişti.

...sının maksadı ve gayesi memlekette işçi dâvasının tahfifine çalışmak ve memleket ekonomik hayatında endüstrisi en ileri memleketler seviyesine erişmemize hizmet etmektir.

Çünkü sendikalizm bugünkü dünyanın en dinamik nizamıdır. Bu nizamdan ayrı ve uzak olan milletler daima küçük ve boynu bükük kalmağa mahkûmdur.

Basın ve yayın işçileri sendikasının en bariz vasfı hür sendikalizmi ve işçi dâvalarını vatanseverlik olarak ele almış olmasıdır.

Heybeli

Nasıl sevmezsin Heybeliyi,
Ne evim, ne bahçem var,
Ne iskelesinde sandalım
Ne param var savuracak
Çamlarına, denizine, mehtabına.
Ne asfaltını tırmanacak dermanım
Rüzgârında payım var olsa olsa
Bir nefeslik.
Ben insanların belki en yorgunu.
Denizin, güneşin hasreti bende.
Bende yaşamanın, çalışmanın hasreti...
Mevsimsiz sevmesini bilirim,
Vakitsiz düşünmesini,
Düşünüp te üzülmesini.
Gülüşüm, bakışım ayrı,
Belki üzgünüm biraz, yılgın değil,
Farkındayım olup bitenlerin.

Nasıl sevmezsin Heybeliyi,
Herkesin bağı. bahçesi ayrılmış,
Denizde kotrası, yalısı.
Ayırmış ayıran hastanesinde,
Bizim de yatağımızı.

Rifat ILGAZ

Salı günleri çıkar halk gazetesi
Gazetenin kurucusu ve sekreteri:
Aziz NESİN
Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden:
Rifat Ilgaz
Adres: Kumkapı, Derinkuyu Sok. No. 4
İSTANBUL
Telefon: 21131
ABONE:
Bir yıllık: 500 Kr.
Altı aylık: 250 Kr.
Fiatı: 10 Kr.
Yıl: 1 — Sayı: 14 9 Kasım 1948 Salı
Dizildiği ve basıldığı yer: Osmanbey Matbaası

Hikâye:

Çingene Kızı

Yazan: Sabri soran

— Maşalarım var, iyi maşalarım var!.

Kalamışı Fenerbahçe caddesine bağlayan ve daha çok arsalar içinden geçen ince top rak yolda, ellerim ceplerimde, kasketimi arkaya atmış, ağır ağır yürüyordum.

Uzun müddet susuz tepeler arasında, binbir mahrumiyet ve meşakkatle hürriyetten uzak yaşamış, onun yokluğunu iliklerime kadar duymuştum. Şimdi her şey ne kadar güzel di.. Deniz, gök, kumsal, eteklerini kaldırmış ve iri meme lerini bir torba gibi sarkıtarak denizde yürüyen şişman kadın, kumsalda oynıyan çocuk lar — bunların çoğu donsuzdu — ve onların bir kenarda duran elbiseleri — bir yığın paçavra — benim çoktanberi boyanmıyan ayakkaplarım, pantalonumun aşınmaya başlamış paçası, ince belli genç kız, yanık derili delikanlı, kar puz ve kavun yığınları, şişeden bardağa boşalan gazoz, garsonun bembeyaz ceketi, her şey, her şey, bütün dünya ve hava gibi göğsüte dolan hürriyet ne kadar güzeldi.

— Maşalarım var, iyi maşalarım var!.

«Ve sen, sevgilimiz,
gözbebeğimiz hürriyet;
Senin aşkın yanıyor gözlerimizde,
Senin aşkın söyletiyor bize
Hürriyet şarkısını..
Uğrunda dökülen kan
helâl olsun.
Canlar feda olsun sana..»

Ve bu şiir ne kadar güzeldi..

Ve gravatım, bu güzel günün ılık rüzgârında, bir bay rak gibi dalgalanıyordu.

— İyi maşalar...

Ve bu kız ne kadar güzeldi.

Bu kız çok çirkindi. suratına bakılamıyacak kadar çirkin, kara, pis bir Çingene kızı idi. Yalnız göğsünde titreyen iki nokta gözleri çelkebilirdi. Fakat ben bu kıza «çirkin» diyemezdim, dostlarım.

Her şey o kadar güzeldi ki..

— Falına bakayım mı;

— Falıma mı? Bizim falımıza bakılmış kızım.

— Bir de ben bakayım. Sıkıntın varsa dağılır, feraha çıkarsın...

— Uzat bana sağ elini.

Gözlerimi Çingene kızının siyah, çapakl gözlerine diktim:

— Sol elimi uzatsam olmaz mı?

— Olmaz.

— Neden?.

— Olmaz işte...

— Öyle ise ben de baktırmam.

Çingene kızına sol elimi uzattım; maşalarını yere bıra karak ellerinin içine aldı, okudu, üfledi, avcumdaki çizgilere uzun uzun baktıktan sonra,

— Sen âşıksın, dedi.

— Âşık mıyım?

— Hem de nasıl? Yüreğin cayır cayır, çıra gibi yanıyor.

— Yapma Çingene kızı.

— Sevgilin de bu civarlarda.

— İşte bu sefer yanıldın.

— Ben hiç yanılmam. Sevi yorsun ve sevgiline çok yakın da kavuşacaksın, amma biraz daha sabretmen lâzım. Arada düşmanların var.

Derhal bir şiiri hatırladım: «Biraz daha sabredelim ço cuklar..»

Civarlar kübik, zarif apartımanlar, büyük ağaçlar arasına gizlenmiş köşkler ve yalılarla çevrili idi. Şişman kadın, donsuz çocuklar, karpuz ve kavun yığınları arkada kal mıştı. Belvü bahçesinde pantalonlu kızlar dansediyordu. Tenha bir köşede yanık derili delikanlı ince belli genç kızı sarmıştı muhakkak.

— Bana iyi bir karpuz seçer misin?

— Beğendiğini al; hepsi iyi.

Beğendiğimi aldım. Bu iyi bir karpuzdu, kıpkırmızı idi. Kumsalda oynıyan çocukların gözleri alabildiğine açtı. Ah, gözerle karpuz yenebilse!.

— Alın çocuklar, yiyin bu karpuzu!.

Çingene kızından uzaklaşmıştım, daha doğurusu Çinge ne kızı benden uzaklaşmıştı.

— İyi maşalarım var...

— Ne olursa olsun ben bu Çingene kızını takip edece ğim.

Böyle söyledim amma aksi istikamete yürüdüm. Ve sels, Çingene kızının sesi, yavaş yavaş kalyboldu. Şimdi ortalığa Belvü bahçesindelki caz hâkimdi.

«— Demek âşığım ha... Hem de selvdiğim bu civarlardal. Sakın şu pantolonlu kızlardan biri olmasın?»

Güldüm.

«— Çingene kızının hakkı var. Ben âşığım, yüreğim cayır cayır yanıyor. Gravatımın de sevdiğim bu civarlarda. mi?

— Sevgiline çok yakında kavuşacaksın.

«— Elbette. Sana verdiğim on kuruş helâl olsun.»

Cebimde on kuruş vardı, onu da Çingenel kızına vermiştim. Belvü bahçesindeki tarife bir kahvenin doksan kuruş olduğunu söylüyordu. Bir kahve doksan kuruş, bir Çingene kızının falı ise on kuruş... Bu muazzam ihtikâr ve açıklık karşısında bu güzellik nasıl oluyor da isyan etmiyor, bu tarifeyi parçalamıyor ve bu cazı susturmuyordu? Yoksa pantalonlu kız lardan mı korkuyordu?

Çingene kızı, karpuzcunun yanındaki hasıra oturmuş, karpuzcunun falına bakıyordu. Çocukların gözleri alabildiğine açtı. Karpuzcu Çingene kızına bir karpuz verdi. Çingene kızı karpuzu çocuklara uzattı:

— Alın çocuklar, yiyin bu karpuzu.

— İyi maşalarım var, iyi maşalar satıyorum.

Çingene kızı, bir boyacının arkasına takılarak, Kuşdili ta rafındaki tenha kırlara doğru giderken ben soyunup de nize girdim. Elbisemi «bir yığın paçavra» nın yanına bı rakmıştım. Çocuklar karpuz yiyordu.

Ve her şey o kadar güzeldi ki...

Hürriyeti kucaklar gibi de nizi, göğü ve bütün dünyayı kucakladım.

Okuyucularımıza

Bundan evvel muhtelif isim ler altında ve başka başka ko nularla çıkardığımız çeşitli neş riyatın mevcudu kalmamış ve kolleksiyonları kıymet kazan mıştır.

Bu sayısı ile, üç buçuk ay dır fasılasız neşrettiğimiz ve 14 üncü sayısını idrak ettiği miz (Başdan) gazetesi de her kütüphanede bulunma sı gerekli ve sık sık açıp bakı lacak gazetelerdendir.

Eksik sayılarınızı şimdiden alarak, kolleksiyonlarınızı ta mamlamanızı tavsiye ederiz.

Adresimize yollıyacağınız 10 kuruşluk pul karşılığında iste diğiniz eski sayılar adresinize gönderilir.

HÜR

«Işıklı günler bekliyoruz» sevdiceğim.
Bembeyaz ve nurdan..
Daha güzel günler gelecek bir gün,
Buram, buram insanlık tütecek gözlerde
Omuz, omza, saf, saf
Bir şarkı tutturacağız alabildiğine hür..
«Işıklı günler bekliyoruz» sevdiceğim..
Bana öyle uzak kalmıyacaksın yâdellerde
Yanıbaşında beni buluvereceksin bir gün
Kolların çığlık, çığlık açılmış..
Dudaklarımda çocukluğumu anlatan bir şarkı
Şaşıracaksın ne yapacağını..
Gözlerin dolu doluverecek
Ama ağlamanı istemiyorum..
Üzerinde o dallı basman olmalı
Sevinçten çılgın, atılmalısın kollarıma
Hür olmanın zevkini çıkarmalıyız seninle..
Katmer, katmer..

Tarık Dursun

Bursaname:

Bursanın Kutusu

(Baş tarafı 1 de)

— Tuh Allah cezasını versin. Ne memlekette yaşıyoruz, ahlâk kalmadı.

Neden böyle söylüyorsun birader, ticaret serbest değil mi bu memlekette? Kârhanecilik te resmen tanınmış bir ticaret değil mi? E, insaf et, kızcağız reklâmını yapıyor.

Çok istiyorum ki, bu mektubumu bütün kadınlar oku sunlar. Belki bana kızacaklar bulunabilir. Fakat benim ne kabahatim var. Fotoğraf makinesi her zaman Uludağın karlı çamlarından güzel manzaralar çekmez ya. Biz o işi sayın Bursalıların — tabiî resmî makamlarının — misafiri olarak Çelik Palasta ikamet eden asaletlû muharrirlere bıraktık. Eğer fotoğraf makinesi bir çirkefin resmini çekti ise, makineye kızıp yere atmak doğru olur mu?

Ey Türk kadını Ey ak sütünü emdiğim anam, ey kız kardeşim, karım, ey üzerine titrediğim kızım. Cinsi lâtif diye pazara çıkarılan hemcinsinin, hoyrat ellerde, belediye nin resmî tarifesi üzerinden mıncıklanmasına nasıl müsaade edebiliyorsun? Hâkim oldun, hekim oldun, yargıç oldun, dalkıç oldun. Bu suretle ağzına bir parmak bal çalıp, çarşaftan ve peçeden kurtulmakla kadınlık haklarını elde ettiğini söylediler. Erkeğin cinsî suç işlemesi mübah görülen memlekette, neden erkekler sermaye olarak kârhaneye düşmezler de, senin... affedersiniz, kalemim kaçtı, yine u kalâlığa başladım, biz gelelim kârhanemize. Şu küçük eve girelim. Burada beş sermaye var. Kart sesli pezevenk karı, kerevetin üzerinde kasasının önüne oturmuş. Pezevenk karının pezevenk kocası, işlerin kesatlığından şikâyet ediyor. Galiba Yedi Eylûl kararları kârhanecileri de müteessir etmiş. Bu evin en güzel kızını, başka bir evin patronu a yarttığı için adam fena halde içerlemiş: «Zararı yok diyor, orospuluğu ondan öğrenmedik, biz ona öğrettik!» Sonra ilâve ediyor: «Gün olur ayı besler, ay olur yılı besler.» İlk defa işittiğim bu darbımesele bayıldım. Haydi buradan çıkalım. Tam karşıdaki beton bina, buranın en lüks evi. Hakikaten buradaki kızlar bir içim su. Her genel evde bir besili köpek veya güzel bir kedi var. Belediyenin duvarla ra asılı resmî tarifesine göre, bir vizite iki buçuk lira. Eğer gecelik kalırsan on bir lira vereceksin. İki buçuk liranın bir buçuk lirasını, on bir liranın da altı liresini patron alıyor. İstismarın bu derecesi hiç bir yerde görülmemiştir. Bir patrondan bahsediyorlar, üç evi, bi apartımanı varmış. Bir başka patronun da fevkalâde bir otobüsü ile üç yüz bin lira nakit parası varmış. Ben hesapladım, bir patronun, yirmi dört saatlik vasatî kazancı, yetmiş lira ile yüz lira arasında. Yüz elliyi bulan da var şüphesiz. Demek ki bir kârhaneci karı, orta derecede bir memurun bir aydaı kazandığını, bir günde kazanıyor. Tevekkeli değil, memleket te günden güne kârhaneciler çoğalıyor.

Haydi diyelim ki, yüz liradır, yirmi de vergisine algısına çık, safî kâr 80 papel. Ne oldu sanki, taş atıp ta kolun mu yoruldu? Üstelik kızların odalarına mangal bile koymuyorlar. Kömürleri, sabunları, yiyecekleri, giyecekleri kızların üzerine. Orospu bu, kendini beğendirmek için güzel giyinmeğe, sürtüp sürüştürmeğe de mecbur. Busada en fazla kazanan sermaye günde on lira kazanabiliyor. Sermayeler de iki türlü: Bir kısmı anlattığım gibi, patronla yarıcı olarak çalışıyor ve marka üzerinden hesaplaşıyorlar. Fakat bir kısmı var ki, artık geçmiyor zavallılar. Onlara patron aylık hesabı veriyor. Hattâ boğazı tokluğuna çalışanlar bile var.

Bursa genel evlerine ve bir genel ev kadınına ait notlarımı başka bir mektupta yazmak istiyorum.

Aşağı yukarı, medenî memleketlerin çoğundan, bu şekilde yani resmî surette kadın kiralanması ve satışı kalkmıştır. Fakat maalesef Fransada hâlâ var. Fakat Fransız kadınları, bu işte çok hassas davranıyorlar ve müthiş bir kampanya açmış bulunuyorlar. Bu hususta ileri düşünceli Fransız kadınları, muhafazakâr erkek ve kadınlarla amansız mücadele halinde. Bundan beş altı ay evvel Fransada bu mevzuda toplantılar oldu, yapılan münakaşalar bir hayli çekişmeli oldu. (Sabahattin Eyüboğlunun Varlıkta çıkan Paris mektupları).

Kafası örümcekli evli erkekler zannediyorlar ki, eğer kârhaneler kalkarsa bütün zanpara herifler, karılarının üzerine çullanacaklardır. Yine namuslu geçinen evli kadınlar da, kârhaneden boşalan fâhişelerin kocalarını ellerinden kapacaklarını sanıyorlar. Her ne hal ise, bu mevzu, bana kalırsa mühim bir memleket dâvasıdır. Maalesef şimdiye kadar üzerinde durulmamıştır. Hiç bir resmî makamdan kapacaklarını sanıyorlar. Her ne hal ise, bu mevzu, Görülüyor ki hâdise aslında çirkin ve yüz kızartıcıdır amma, maalesef vardır.

Yine daldık ukalâlığa be kardeşim. Eşe dosta selâmlar eder, gözlerinden öperim.